

**ОСОБЛИВОСТІ ПОПЕРЕДНЬОГО ЕТАПУ ПЛАНУВАННЯ ЗАХОДІВ
З ОПЕРАТИВНОГО СУПРОВОДЖЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ
ЗА ФАКТАМИ РОЗКРАДАНЬ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ ПІД ЧАС ЗАКУПІВЕЛЬ
ПАЛИВНО-МАСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ**

**FEATURES OF THE PRELIMINARY STAGE OF PLANNING MEASURES
FOR OPERATIONAL SUPPORT OF CRIMINAL PROCEEDINGS IN CASES
OF MISAPPROPRIATION OF BUDGET FUNDS DURING PURCHASES OF FUEL
AND LUBRICANTS**

В статті визначено особливості попереднього етапу планування заходів з оперативного супроводження кримінальних проваджень за фактами розкрадань бюджетних коштів під час закупівель паливно-мастильних матеріалів. З'ясовано, що особливістю зазначеної категорії кримінальних проваджень є те, що розкрадання бюджетних коштів під час закупівель паливно-мастильних матеріалів, здебільшого, мають складний механізм вчинення, характеризуються корупційними зв'язками, груповим характером протиправної діяльності та використанням легальних господарських процедур для приховування злочинної діяльності. У зв'язку з цим попередній етап планування передбачає необхідність одночасної перевірки декількох взаємопов'язаних версій, які охоплюють як обставини вчинення кримінального правопорушення, так і діяльність осіб, причетних до його організації, забезпечення та приховування. Встановлено, що особливістю розслідування розкрадань бюджетних коштів під час закупівель паливно-мастильних матеріалів є те, що коло основних фігурантів нерідко встановлюється вже на початковому етапі кримінального провадження. У зв'язку з цим висунуті версії, як правило, охоплюють не окремі факти, а комплекс взаємопов'язаних обставин, які характеризують усі елементи складу кримінального правопорушення. Зроблено висновок, що попередній етап планування заходів з оперативного супроводження кримінальних проваджень щодо розкрадань бюджетних коштів під час закупівель паливно-мастильних матеріалів має визначальне значення для ефективності подальшого розслідування злочинної діяльності. Саме на цьому етапі формуються основні напрями перевірки версій, визначаються суб'єкти взаємодії, обсяг оперативних заходів та слідчих (розшукових) дій, можливості забезпечення доказової бази та відшкодування завданої кримінальним правопорушенням шкоди. Окрему увагу необхідно приділяти встановленню всіх співучасників злочинної діяльності, оскільки кримінальні правопорушення у сфері публічних закупівель часто мають організований характер та ґрунтуються на корупційних зв'язках між представниками замовника, поставальниками, посередниками та окремими посадовими особами контролюючих органів. У таких випадках кожному учаснику злочинної схеми відводиться окрема роль залежно від його службового становища, повноважень та функцій у процедурі закупівлі.

Ключові слова: планування, протидія, взаємодія, виявлення, розслідування, документування, оперативне обслуговування, оперативне супроводження, злочин, розкрадання, кримінальне правопорушення, організована злочинність, заходи, оперативно-розшукова діяльність, працівник оперативного підрозділу, слідчий,

Національна поліція України, публічні закупівлі, паливно-мастильні матеріали, бюджетні кошти.

The article identifies the features of the preliminary stage of planning measures for operational support of criminal proceedings on the facts of embezzlement of budget funds during the procurement of fuel and lubricants. It was found that the peculiarity of the specified category of criminal proceedings is that embezzlement of budget funds during the procurement of fuel and lubricants, for the most part, has a complex mechanism of commission, is characterized by corruption ties, group nature of illegal activity and the use of legal business procedures to conceal criminal activity. In this regard, the preliminary stage of planning involves the need to simultaneously verify several interrelated versions, which cover both the circumstances of the commission of a criminal offense and the activities of persons involved in its organization, provision and concealment. It has been established that the peculiarity of the investigation of embezzlement of budget funds during the procurement of fuel and lubricants is that the circle of the main defendants is often established at the initial stage of criminal proceedings. In this regard, the versions put forward, as a rule, cover not individual facts, but a complex of interrelated circumstances that characterize all elements of the criminal offense. It is concluded that the preliminary stage of planning measures for operational support of criminal proceedings regarding the embezzlement of budget funds during the procurement of fuel and lubricants is of decisive importance for the effectiveness of further investigation of criminal activity. It is at this stage that the main directions of verification of versions are formed, the subjects of interaction, the scope of operational measures and investigative (search) actions, the possibilities of providing an evidentiary base and compensation for the damage caused by the criminal offense are determined. Special attention should be paid to identifying all accomplices in criminal activity, since criminal offenses in the field of public procurement are often organized in nature and are based on corrupt ties between representatives of the customer, suppliers, intermediaries and individual officials of regulatory bodies. In such cases, each participant in the criminal scheme is assigned a separate role depending on their official position, powers, and functions in the procurement procedure.

Key words: *planning, counteraction, interaction, detection, investigation, documentation, operational service, operational support, crime, embezzlement, criminal offense, organized crime, measures, operational and investigative activities, operational unit employee, investigator, National Police of Ukraine, public procurement, fuel and lubricants, budget funds.*

Постановка проблеми. На початковому етапі досудового розслідування залежно від слідчих ситуацій та злочину, який розслідується, слідчий постійно використовує можливості підрозділів, наділених оперативно-розшуковою юрисдикцією. Так, на підставі матеріалів, отриманих в результаті оперативно-розшукової діяльності, приймаються рішення про проведення раніше не запланованих слідчих (розшукових) дій, про вироблення найбільш доцільної тактики проведення слідчих (розшукових) дій (наприклад, коли стало відомо, що особа, яку слід допитати, має намір дати завідомо неправдиві показання), про підвищення ефективності окремих слідчих (розшукових) дій (наприклад, перед обшуком була отримана інформація про те, де саме можуть зберігатися знаряддя злочину) тощо. Завдяки використанню оперативно-розшукових можливостей оперативного підрозділу слідчий отримує інформацію про ті заходи, які вживають знайомі підозрюваного для приховання слідів злочину, та інших намаганнях протидіяти його всебічному і повному розкриттю. При цьому слідчий має можливість попередити небажані дії, протидіяти їм, а інколи затримати співучасників злочину [1].

Ефективність оперативного супроводження кримінальних проваджень щодо розкрадань бюджетних коштів під час закупівель паливно-мастильних матеріалів значною мірою залежить від належної організації процесу планування відповідних заходів. Саме планування забезпечує узгодженість дій слідчого та оперативних підрозділів, визначення пріоритетних напрямів документування злочинної діяльності, своєчасне отримання доказової інформації та ефективне використання наявних оперативних можливостей.

Особливого значення набуває попередній етап планування, оскільки саме на ньому здійснюється аналіз вихідної інформації, формуються слідчі та оперативно-розшукові версії, визначаються можливі способи вчинення кримінальних правопорушень, коло причетних осіб, джерела доказової інформації та перспективні напрями подальшого розслідування. Водночас специфіка розкрадань бюджетних коштів у сфері закупівель паливно-мастильних матеріалів, що характеризуються складними фінансово-господарськими механізмами, використанням корупційних зв'язків, організованим характером діяльності та значним рівнем латентності, зумовлює необхідність комплексного підходу до організації такого планування.

У зв'язку з цим дослідження особливостей попереднього етапу планування заходів оперативного супроводження кримінальних проваджень у зазначеній сфері має важливе теоретичне та практичне значення, оскільки дозволяє визначити найбільш ефективні підходи до організації взаємодії між слідчим та оперативними підрозділами, побудови версій, визначення обсягу необхідних заходів та забезпечення належного доказування у кримінальному провадженні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі питання планування діяльності в органах та підрозділах Національної поліції України були предметом дослідження багатьох вчених, серед яких В. О. Артем'єв, О. В. Артеменко, К. Л. Бугайчук, С. В. Васюк, І. М. Ковальов, М. О. Лиса, А. А. Нікітін, С. В. Пеньков, О. Ю. Салманова, І. О. Святокум, І. Б. Стахура, В. В. Шендрік, М. О. Яковенко та інші.

Проте, незважаючи на широкий спектр змістовних наукових праць із зазначеної проблематики, слід констатувати, що за межами цих та інших досліджень залишилися питання планування заходів з оперативного супроводження кримінальних проваджень за фактами розкрадань бюджетних коштів під час закупівель паливно-мастильних матеріалів.

Метою статті є визначення особливостей попереднього етапу планування заходів з оперативного супроводження кримінальних проваджень за фактами розкрадань бюджетних коштів під час закупівель паливно-мастильних матеріалів.

Виклад основного матеріалу. В теорії оперативно-розшукової діяльності під плануванням організації роботи оперативних підрозділів Національної поліції розуміється конструктивна діяльність оперативного підрозділу (окремо взятого працівника), яка полягає у визначенні конкретних завдань, що випливають із аналізу оперативної обстановки (ситуації), у висуненні обґрунтованих передбачень щодо обставин, пов'язаних зі злочинними подіями, можливих варіантів їх розвитку і виборі на цій основі найбільш характерних засобів і прийомів оперативно-розшукових дій [2].

Увесь процес планування умовно може бути поділений на три етапи:

- попередній, на якому збирається необхідна для планування інформація, її вивчення і оцінка, проте, якщо такої інформації бракує або недостатньо, то живають заходів для її отримання;

- основний етап – це, власне, процес самого планування;

- наступний – фіксація результатів планування у відповідних письмових документах [3].

В межах наукової статті пропонуємо особливості попереднього етапу планування заходів з оперативного супроводження кримінальних проваджень щодо злочинів у сфері публічних закупівель.

На попередньому етапі планування заходів з оперативного супроводження кримінальних проваджень щодо розкрадань бюджетних коштів під час закупівель паливно-мастильних матеріалів здійснюється спільний аналіз слідчим та працівником оперативного підрозділу наявної інформації, необхідної для визначення основних напрямів документування протиправної діяльності, побудови слідчих та оперативно-розшукових версій, а також вироблення найбільш ефективних шляхів їх перевірки. Саме на цьому етапі закладаються організаційні та тактичні основи подальшого оперативного супроводження кримінального провадження.

Особливістю зазначеної категорії кримінальних проваджень є те, що розкрадання бюджетних коштів під час закупівель паливно-мастильних матеріалів, здебільшого, мають складний механізм вчинення, характеризуються корупційними зв'язками, груповим характером протиправної діяльності та використанням легальних господарських процедур для приховування злочинної діяльності. У зв'язку з цим попередній етап планування передбачає необхідність одночасної перевірки декількох взаємопов'язаних версій, які охоплюють як обставини вчинення кримінального правопорушення, так і діяльність осіб, причетних до його організації, забезпечення та приховування.

У процесі аналізу первинної інформації слідчий та оперативний працівник висувають на-самперед так звані версії кваліфікації. Необхідність їх побудови обумовлена тим, що виявлені факти можуть містити ознаки різних кримінальних правопорушень залежно від конкретних способів реалізації злочинного умислу. Зокрема, у первинних матеріалах можуть одночасно вбачатися ознаки злочинів, передбачених ст. 191, 364, 368, 369 Кримінального кодексу України, а також підпорядкованих злочинів, пов'язаних із службовим підробленням, використанням підроблених документів, легалізацією коштів, одержаних злочинним шляхом тощо.

Версії висуваються з урахуванням криміналістичної характеристики зазначених видів злочинів, на підставі зібраної інформації в кримінальному провадженні. При цьому, характерною особливістю розслідування злочинів у сфері публічних закупівель є встановлення особи або осіб, які причетні до його вчинення вже на початковому етапі розслідування, тому версії, як правило, торкаються не окремих фактів, а охоплюють декілька важливих обставин, а інколи і всі елементи, які утворюють склад злочину. Окрім версій кваліфікації паралельно висуваються версії стосовно осіб, які можуть володіти необхідною інформацією про злочин (свідків) [4, с. 97].

Практика свідчить, що найбільш поширеними способами таких розкрадань є:

- завищення вартості паливно-мастильних матеріалів;
- фіктивне постачання товару;
- постачання пального нижчої якості;
- недопоставка паливно-мастильних матеріалів;
- укладення антиконкурентних узгоджених договорів;
- використання підконтрольних або фіктивних суб'єктів господарювання;
- незаконне внесення змін до істотних умов договорів;
- документальне оформлення безтоварних операцій.

Урахування зазначених способів вчинення кримінальних правопорушень дозволяє правильно визначити напрями документування, встановити необхідні джерела доказової інформації та обрати найбільш ефективні форми оперативного супроводження.

У кримінальних провадженнях зазначеної категорії доцільно виокремлювати:

- версії кваліфікації;
- версії щодо способу вчинення кримінального правопорушення;
- версії щодо кола співучасників;
- версії щодо джерел доказової інформації;
- версії щодо способів приховування злочинної діяльності;
- версії щодо напрямів легалізації викрадених коштів;
- версії щодо наявності інших епізодів злочинної діяльності.

Особливістю розслідування розкрадань бюджетних коштів під час закупівель паливно-мастильних матеріалів є те, що коло основних фігурантів нерідко встановлюється вже на початковому етапі кримінального провадження. У зв'язку з цим висунуті версії, як правило, охоплюють не окремі факти, а комплекс взаємопов'язаних обставин, які характеризують усі елементи складу кримінального правопорушення.

Паралельно із версіями кваліфікації висуваються версії щодо осіб, які можуть володіти інформацією про обставини вчинення кримінального правопорушення. До таких осіб можуть належати:

- представники замовника;
- посадові особи, відповідальні за проведення закупівель;
- керівники та їх заступники;
- працівники бухгалтерії;
- працівники договірних та тендерних відділів;
- матеріально відповідальні особи;
- особи, уповноважені на приймання паливно-мастильних матеріалів;
- представники постачальника;
- працівники бухгалтерії;
- водії;
- експедитори;
- юристи;
- працівники складів;
- особи, відповідальні за логістику та транспортування пального.

Важливе значення на попередньому етапі планування має побудова версій щодо об'єктивних та суб'єктивних елементів складу кримінального правопорушення. Зокрема, висунення версій щодо способу вчинення злочину дозволяє моделювати поведінку злочинців до, під час та після реалізації злочинного умислу, що, у свою чергу, сприяє визначенню основних напрямів проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та заходів оперативного (ініціативного) пошуку.

Окрему увагу необхідно приділяти встановленню всіх співучасників злочинної діяльності, оскільки кримінальні правопорушення у сфері публічних закупівель часто мають організований характер та ґрунтуються на корупційних зв'язках між представниками замовника, поставальниками, посередниками та окремими посадовими особами контролюючих органів. У таких випадках кожному учаснику злочинної схеми відводиться окрема роль залежно від його службового становища, повноважень та функцій у процедурі закупівлі.

Під час висунення версій щодо суб'єктивної сторони кримінального правопорушення необхідно враховувати, що досліджувані злочини вчиняються виключно умисно. Типові пояснення службових осіб про незнання вимог законодавства не можуть автоматично свідчити про відсутність умислу, оскільки відповідно до ст. 68 Конституції України незнання законів не звільняє від юридичної відповідальності.

На попередньому етапі планування важливе значення має інформаційно-аналітичне забезпечення оперативного супроводження. З цією метою здійснюється:

- аналіз інформації, розміщеної в електронній системі закупівель Prozorro;
- вивчення ризик-індикаторів публічних закупівель;
- аналіз фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання;
- встановлення афілійованості учасників закупівлі;
- аналіз податкової інформації;
- перевірка руху коштів;
- аналіз логістики постачання паливно-мастильних матеріалів;
- встановлення фактичного обсягу використання пального;
- аналіз товарно-транспортних накладних, паливних карток, GPS-маршрутів транспорту, сертифікатів якості тощо.

Крім того, на даному етапі слідчий та оперативний працівник повинні визначити:

- наявність оперативних можливостей отримання інформації із злочинного середовища;
- необхідність встановлення нових співучасників;
- доцільність проведення заходів щодо забезпечення збереження речових доказів;
- наявність майна та коштів, на які може бути накладений арешт;
- необхідність залучення працівників оперативно-технічних підрозділів;
- доцільність проведення окремих заходів оперативного (ініціативного) пошуку;
- необхідність використання негласного апарату;
- ризики протидії розслідуванню, знищення документів або виведення активів.

На цьому ж етапі вирішується питання про необхідність заведення справи оперативного супроводження кримінального провадження. Здебільшого, таке рішення приймається у випадках, коли документування злочинної діяльності потребує проведення значної кількості оперативних заходів, використання негласних можливостей та забезпечення тривалої взаємодії між слідчим і оперативними підрозділами.

Висновки. Таким чином, попередній етап планування заходів з оперативного супроводження кримінальних проваджень щодо розкрадань бюджетних коштів під час закупівель паливно-мастильних матеріалів має визначальне значення для ефективності подальшого розслідування злочинної діяльності. Саме на цьому етапі формуються основні напрями перевірки версій, визначаються суб'єкти взаємодії, обсяг оперативних заходів та слідчих (розшукових) дій, можливості забезпечення доказової бази та відшкодування завданої кримінальним правопорушенням шкоди.

Список використаних джерел:

1. Гумін О.М. Використання слідчим сил та засобів оперативних підрозділів на досудовому розслідуванні. *Форум права*. 2013. № 1. С. 237–242. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_1_42.pdf.
2. Регульський В. Л. Оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ : правові та організаційні основи: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 21.00.06. Київ, 1997. 27 с.

3. Федчак І.А. Організаційно-тактичні основи оперативного обслуговування об'єктів (галузей) економіки підрозділами ДСБЕЗ МВС України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ: КНУВС, 2009. 268 с.

4. Меденцев А.М. Розслідування злочинів, що вчиняються у сфері державних закупівель: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Одеса: МГУ, 2015. 214 с.

Дата першого надходження статті до видання: 09.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 03.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 20.03.2026